

Voorloepig, want de duivel is uitgedreven door Beëlzebub.

Over dr. v. d. Vaart Smits' opinie ten aanzien van het Hitler-régime zelf behoeft men intusschen niet onzeker te zijn. We hebben reeds in onze Christelijke pers ervan mogen lezen. Maar eerst vandaag weet ik, dat er een brug geslagen is, door de pen van dr. v. d. Vaart Smit, tusschen onze pers en het officiële Hitler-blad. Het feit is helaas te noteren, dat in het officiële orgaan van de Hitler-regering, het blad, dat zijn weg tot de alleenheerschappij gevonden heeft langs een heel langen weg, waarop geen vierkante centimeter voor Christus en het evangelie is gereserveerd geweest, in den „Völkischer Beobachter“ van 8 Aug. 1934 „Dr. H. W. v. d. Vaart Smit, Direktor des Evang. Presseverbandes Nederland, der für besondere ökumenische Angelegenheiten“ (we kennen dat mooie woordje, en we hebben er al meer het onze van gezegd) „jetzt in Berlin und im Reiche verweilt“ schrijft: dat de grijze Hindenburg nu den weg van alle vleesch gegaan is, maar, dat hij 't moede hoofd thans rustig heeft kunnen neerleggen. Hij heeft geweten, dat heden geen zondvloed meer dreigt. Hij is den „Führer“ (den leider, Hitler) dankbaar geweest voor de rust van zijn laatste rustplaats. Enfin, om kort te gaan: Hitler is de erfenis van Hindenburg, en voorts heilhitler. Die zondvloed was natuurlijk vanwege het bolsjewisme.

Naar mijn bescheiden meening zou een dergelijk heilhitler reeds door een verstandige Rijks(kerk)-regering moeten voorkomen zijn, als zij inderdaad de opponeerende kerk heusche tegemoet wilde komen. Of, achteraf, als bezwaar tegen een aanbod van bemiddelaarspositie zijn toegerekend. Wie bemiddelen moet, begint toch gewoonlijk zijn pen te bedwingen ten aanzien van de in discussie staande punten. Maar de Rijksregering nam het stuk dankbaar op, en laat ons verder raden naar die oekumenische aangelegenheden. En de Rijkskerkregering benoemt den schrijver in de krant van den dictator, die nog altijd het bewijsmateriaal inzake de doodgeschoten tegenstanders niet overleefde. De Rijksregering doet ons hier tenminste één plezier: ze vermijdt 't woord oekumenisch christendom; al vermoeden we, dat hier geen opzet in het spel is. Want de Rijksregering heeft van het christendom zoo geen verstand, en kan het dus ook niet oekumenisch maken. Ze kan slechts een oekumenische ontkenning in de hand werken, door haar aanslagen op de vrijheid van het christendom. Gelijk ze dan ook doet. En de Rijkskerkregering knikt, om met Nietzsche te spreken, „dazu I-A“. En een gereformeerd dominee knikt ook al.

Maar dat in Duitschland nog niet ieder I-A knikt, en dat onze kijk op het paradoxale karakter der overmiddelings-bemiddeling juist is, en dat dit ook wel veel en veel sterker nog aan het licht komen zou, als in Duitschland een goed christen, en bovendien eigenaar van een verstandskies, en daartoe als christen antirevolutionair, maar eens praten mocht, — dat blijkt wel uit een publicatie van den Broederraad der Bekenntniskirche, die ik terwille van een deel der lezers vrij in het nederlandsch weergeef:

„Om alle misverstand en verwarring in de kiem tegen te gaan, maken wij het volgende bekend:

Als directeur van het Chr. Persbureau voor Holland voerde sedert 1 Augustus Dr. v. d. Vaart Smit onderhandelingen met kerkelijke instanties en rijksautoriteiten, met het doel, in opdracht van een hollandsch pers-comité en voor den oekumenischen pers- en berichtendienst in Genève, informatie in te winnen over den deutschen kerkstrijd. Het praesidium van de Bekenntnis-synode verleende dr. v. d. V. S. bereidwillig ondersteuning tot vervulling van zijn opdracht, in de meening, dat deze opdracht ernstig en eerlijk zou kunnen dienen ter verkrijging der kerkelijke pacificatie, maar vooral, omdat hij zeer duidelijk liet doorschineren, dat hij kwam in opdracht van den rijkskanselier. Hoe het met de beweerde opdracht van dr. v. d. V. S. in werkelijkheid stond, werd duidelijk door een schrijven van de rijkskanselier, waarin erop gewezen werd, dat dr. v. d. V. S. van den rijkskanselier tot nu toe geen opdracht had ontvangen tot het voeren van pacificatie-onderhandelingen met de Deutsche Evangelische Kerk, en ook door een officiële verklaring uit Genève van 13 Aug., waaruit bleek, dat ook van daar uit een opdracht niet gegeven werd.... Alle geruchten en opgewekte verwachtingen, die zich gevormd hebben om den naam en het mandaat van dr. v. d. V. S. zijn dus als onjuist te beschouwen. Berichten in de buitenlandse pers over den kerkstrijd moet men dus met alle voorzichtigheid opnemen, omdat dr. v. d. V. S. herhaaldelijk heeft in uitzicht gesteld, dat hij in geheel de buitenlandse pers artikelen geven zou. Zijn uittalingen zijn als zuiver persoonlijk en niet-officieel te taxeren“.

Nu is het allermintst mijn bedoeling, ook maar in het minst de voorstelling van dit orgaan omtrent wat dr. v. d. V. S. in persoonlijk gesprek zou gezegd hebben ingang te geven. Ik heb me daarover niet uit te laten. Ik heb ook geen enkele gissing noodig. Want ik lees in onze eigen christelijke, antirevolutionaire pers, als officieel be-

richt van het Ned. Chr. Persbureau, dat de RijksKERKregering dr. v. d. V. S. benoemd heeft. Dat is nog wat anders dan de kanselier, en dan Genève. Ik heb dus aan te nemen als goed christen, dat althans DIT bericht waar is. Verder laat ik me niet in met vragen, die ik niet beantwoorden kan.

Maar ik meen, dat het bovenstaande genoeg is, om de volgende opmerkingen te rechtvaardigen:

1. Van een bemiddeling is geen sprake, omdat het „neen“ van Christus koningschap tegenover het „ja“ van Hitler staat.

2. Van eventuele bemiddelingspogingen van de zijde van dr. v. d. V. S. behoeft men zich, na de publicatie, bovenbedoeld, geen heusche resultaten te droomen.

3. Indien onze pers de berichten omtrent dr. v. d. V. S. doorgeeft (had ze dit niet gedaan, dan zou ik terwille van den vrede gezwegen hebben), indien zij in onze eigen bladen dezelfde artikelen publiceert (met of zonder coupures) die ook in de liberale pers (Utr. Dagblad) kunnen staan, en indien dan daarbij nog de verrassende ervaring komt, dat de liberale redactie een den gereformeerden dominee m.i. terecht weersprekend onderschrift geeft, waar andere bladen, ook van rechts, deze artikelen geheel of gedeeltelijk zonder critiek doorgeven, — dan is het niet mijn schuld, als thans ook een ander geluid moet worden doorgegeven, gelijk hier gebeurd is.

4. Wat met het fascisme, het nationaal-socialisme samenhangt, is wel zóó erg, en leidt ons wel zóóver van de christelijke zegeningen af, die we nog altijd pro memorie met elkaar bejubelen, dat het hoog tijd wordt, dat ook het overgebleven deel der gereformeerde vriendelijke beoordeelaars-in-het-publiek van nationaal-socialisme (fascisme), immers de nog niet zich reeds er tegen uitsprekende 66% p.c.l., of de tegen deze onchristelijke beweging ingebrachte argumenten als hersenschimmen ontlede, of anders ophoude, onze jeugd nog verder af te voeren van wat we als erf der vaderen beschermen.

5. In Nederland hoore men, zoo al niet uit eigen kring, dan maar uit dit duitse orgaan, de waarschuwing, om gereserveerd te slaan tegenover de beschouwingen, die over duitse toestanden gegeven worden.

6. Men houde op, in onze christelijke dagbladpers artikelen te geven, die — hetzij dan uit de pen van dr. v. d. V. S. (we denken aan wat hij in onze pers in overeenstemming met het artikel in den Völkischer Beobachter schreef), hetzij uit de pen van anderen — den indruk wekken, alsof het met die kerk-verdrukking zoo erg niet is. Het is wel erg. Ik heb bewijzen in handen, schriftelijk, en gesprekken gevoerd, waaruit zonder eenige redeneerkunst zóó maar met de handen te tasten valt, dat het wel erg is. Het is zóó erg, dat ik niet eens hier in Nederland de feiten noemen durf, omdat ik vermoed, dat anders de personen, die het geldt, nog meer gemolesteerd zullen worden. Is het nu toch eigenlijk niet irriterend, dat we op berichten onthaald worden, die men zelfs in Duitschland nog weersprekt, dat we de moeilijkheden hooren verkleinen, die onze broeders ginds ondervinden? Als we voor hen willen blijven bidden, dan moeten we beginnen, „hun nood en ellendigheid recht en grondig te zien“. En ook den onzen. Hun nood en ellendigheid is, dat ze onderdrukt worden, en om gewone uitingen van een christelijk geweten, zonder eenigen revolutionairen bijmaak, worden gemolesteerd, van overheidswege, om van Hitler-jugend en zoo nu maar te zwijgen. En de ónze is, dat wij gevaar loopen, den rijkdom, waarnaar zij snakken, te verspelen, door te doen, alsof Beëlzebub<sup>2)</sup>, de overste der duivelen, voor een poosje is geëngageerd bij den veiligheidsdienst der engelen Gods.

Maar in den hemel engageert men niemand „voor een poosje“. Daar is het: alles of niets. En op aarde zegt nog een enkele nuchterling: timeo Danaos, et dona ferentes. Ik ben bang voor mijn principiële tegenstanders, ook, als ze met geschenken komen aandragen. Laat staan: als ze niet eens geschenken brengen, maar ons met roeden slaan.

K. S.

2) Moet ik nog verzekeren, dat ik natuurlijk hier aan geen persoon, doch alleen aan een systeem denk?

#### Is de N. S. B. christelijk?

Tot mijn spijt moet, ook tengevolge van het verschijnen van ons blad in zomerformaat, het vervolgartikel even wachten; het hierboven geplaatste artikel neemt de ruimte in beslag en kan moeilijk gehalveerd worden.

K. S.

#### „Gereformeerd“.

Om dezelfde reden bewaar ik ook het reeds onder dezen titel aangekondigde artikel (zie Perschouw verleden week) voor een volgend nummer.

K. S.

## UIT DE HISTORIE

### Het eeuwfeest der Afscheiding.

VII.

Wijl het gerucht was uitgegaan van de schorsing van Ulrums predikant en velen in den lande heel goed begrepen dat dit een gevolg was niet van wege ordeverstoring of uit hoofde van lastering tegen twee gezeene predikanten, doch veeleer wijl men dezen kampioen voor de gereformeerde waarheid het zwijgen wilde opleggen, ontving hij van alle kanten sympathiebetuigingen, ook van de zijde van mannen, die straks niet tot afscheiding zullen komen, doch die den moed van dezen rondborstigen strijder prijzen. De Cock zelf zit niet stil. Zijn handen zijn niet slap geworden. Zijn oog is niet dof en mat. Hij wendt zich tot alle diegenen op wie hij hoopt dat met hem strijden zullen tot herstel der kerk en zich willen scharen rondom de opgerichte banier der waarheid. Wat weten zij er toch weinig van, die laten voorkomen in hun geschriften en spreken, alsof daar hoog in het Noorden een eenling, een ruwe kwant, geïsoleerd zich krachtig roert, doch dat er voorts weinig van vernomen wordt in het land. Weet men dan niet dat De Cock in intieme correspondentie geraakt met een graaf Dirk van Hogendorp, met baron C. P. van Zuylen van Nyevelt, met Kohlbrugge, met freule Verschuur, met tientallen van eenvoudigen en ook met meer invloedrijke personen; dat hij bij Ds Callenbach looert; dat de aanzienlijke houtkoopman Ridderinkhof zijn gastheer is; dat Schröter hem gaarne weer ontmoet; dat Capadose hem schrijft? Waarom toch deze dingen genegeerd en geschreven alsof De Cocks persoon en wijze van strijdvoeren oorzaak waren van zijn vermeenden zeer geringen invloed naar buiten? Hoe verklaart men dan dat de meest genoemde liberale predikanten van het Noorden zich in den strijd mengen, eerst gemaskerd, later met open vizier; dat politie en justitie zich paraat houden op de eerste wenk van hoogerhand gegeven toe te tasten? Vanwaar, dat er binnen een klein getal jaren alleen in het Noorden des lands een kleine honderd geschriftjes voor of tegen De Cock verschijnen? Hoe was het dan dat de zwaarden zoo scherp werden gewet en alsof dat nog niet genoeg was, deze werden gedoopt in gif? Men zij toch voorzigtiger en schrijve niet gelijk dezer dagen geschiedde in het Hervormd Zondagsblad voor de provincie Friesland. Laat ik het even afschrijven, omdat het een voorbeeld geeft van hoe van die zijde reeds een eeuw is gedacht, gesproken en geschreven: „Hoe had echter alles anders kunnen loopen als Hendrik de Cock niet was geweest bij al zijn goede eigenschappen, de hoekige, markante, schier onhandelbare persoon, die hij zich in schier heel de beweging van die dagen betoond heeft. Tegen het handhaven der belijdenis kon wel geen bezwaar worden ingebracht, maar het steeds doordrijven van zijn meening was iets bij hem, dat zelfs zijn vrienden aanstoot gaf. Als hij een strijdbijl ophief tegen iets of iemand, dan hakte hij er op los, als ware alleen de roeping van de dienstknechten des konings om uit te houwen en niet ook te planten. Zoo bijv. trad hij op als tegenstander van de gezangen, die, gelijk men weet, in dien tijd verplicht gesteld waren voor de godsdienst oefeningen der gemeente. Bij velen was er verzet tegen deze verplichting, wat vaak uitkwam in het uitzoeken van het kleinste mogelijke versje, den toon, waarop het werd voorgelezen en de wijze waarop men na de voorlezing het gezangboek dichtslag. Maar als De Cock in 't geweer kwam tegen de gezangen was in elk opzicht opvallend. (De zin loopt niet. K.) Van een waardige bestrijding was geen sprake. Hij schreef een voorrede op een geschrift van een zekeren Jacobus Klok, koopman te Delfzijl (verver. K.), waarin een aanval zonder wederga werd gedaan op de gezangen in de Herv. Kerk. Dat ze „strijdig met Gods Woord“ genoemd werden, was nog daaraan toe, als die strijdigheid op waardig schriftuurlijke wijze werd aangeleend, maar inplaats van tot waardige bestrijding ging de felle tegenstander De Cock zijn toevlucht nemen tot grove scheldwoorden, met andere woorden: hij verbitterde, maar verbeterde niet“.

We hebben meer dergelijke beschouwingen gelezen. Het is het oude zeurige liedje. Telkens weersproken, nimmer tot zwijgen gebracht. Men vange dan aan met graaf Van Hogendorps oordeel te lezen over Kloks schrijven; zette de lectuur voort met De Cocks eigen werkjes over de Gezangen te lezen; twee in getal; leze ook eens wat hij daarover schrijft in zijn memorie ingediend bij de Synode. Zeker, zijn protest was scherp, doch ijzer scherp men met ijzer. Om een harde noest uit te houwen moet de bijl scherp zijn. De Cocks taal was niet harder dan die van Calvijn en van den als goedmoedig geprezen Luther. Ten slotte, was het ook niet rondborstiger kras te getuigen tegen den Gezangendwang, dan op de manier waarop de tegenzin werd getoond naar wat de eindredac-

teur van 't g  
ter onjuist en  
een schier o  
te schrijven  
het negende  
dat is bij het  
hakte er ma  
met krachtig  
te zijn. Heef  
terd; waar k  
het getuigen  
zelle Meerbu  
tegenstanders  
of meer Geza  
kan men, v  
naast De Co  
de Friesche  
opwekking  
wijze de Afse  
men dit bott  
dan neme me  
te trekken, d  
tuig schijnt g  
ders van de A  
stroom en v  
sreden, door  
is tegen p e  
schijnt geach  
deze persone

PE

We citeerde  
volgt:

In dit laan  
Oude Testam  
Ook een ze  
En weer i  
of soms in  
onderzoek w  
heid des gel  
De tekst,  
zoek uzelve  
wordt.”  
Als we d  
huishouder  
sterk bevel  
Evenwel a  
nauwkeurig  
dan doen we  
Het blijkt  
of dat voor  
hier eigenlij  
In de Kar  
ven, dat het  
gebruikt, sa  
verzamelde  
't Woord da  
bijv. te vind  
van de Isra  
en stroo ver  
Daarom z  
't hebreeuw  
In onzen  
figuurlij  
stoppels zo  
vinden — i  
opgeroepen  
gaan, opda  
God, den H  
menigvuldig  
Calvin we  
weten, en v  
te vinden i  
bijbel, waar  
julle, ja w  
wordt niet!  
Nog weer  
gelet heeft  
pelen zoeko  
't veld zich  
ziet men h  
Welnu z  
doen: Ze n  
tuurlijk n i  
buigen, ver  
Deze mer  
te zijn. In d  
bij Zef. 2:  
dat van gee  
Hoe moe  
van die eer  
van den t e  
Zefanja  
tend gerich  
Zoo ang  
hoort kome  
't lineen sto  
goren.  
En in di  
ook reeds  
heel de w  
ste dag.  
Hartstoe  
zegd in ho  
Heeft Ze  
ken van g  
schen en g  
Zeker —